En investering i et badekar til din ko er givet godt ud, da det både giver et skånsomt løft og fjerner koens egen "dødvægt". Dermed øges chancen for at hun kommer på benene. Privatfoto.

Kobad gør din ko glad

En lammet ko har brug for hurtig diagnose og korrekt pasning. Her kan badekar hjælpe med skånsomt at støtte koen og reducere muskelskader.

Af Charlotte Bakkegaard, fagdyrlæge i kvægproduktion og –sygdomme ved Kvægdyrlægerne Midt

Fakta

Dyrlæger & Ko består af 27 kvægpraksis og 140+ professionelle kvægdyrlæger fordelt over hele landet.
Vi har vores daglige gang i godt 1.800 besætninger med sundhedsrådgivningsaftale og tilser således over 70 procent af den samlede malkekvægsbestand i Danmark.
Læs mere på www.dyrlaegerogko.dk eller på www.facebook.com/dyrlaegerogko

Kilde

Stojkov et al. 2016. JDS 99:2076-2085, http://dx.doi.org/10.3168/jds.2015-10448

I Bovi Juni 2024 beskrev min kollega Anne Katrine Aagaard forløbet vedrørende "Den Liggende Ko". Konsekvenserne kan være fatale, hvis du undlader at afhjælpe koen eller gør noget forkert.

Chancen for at få din ko op at stå er afhængig af diagnose, den rigtige pasning og det rigtige løft. Den tid koen ligger og er lammet har ligeledes stor betydning for resultatet. Jo længere tid den ligger, des mindre chance for at komme op.

Afgørende er det at:

1. Stille den rigtige diagnose og sikre korrekt behandling.
2. Din ko kommer op at stå hurtigst muligt for at undgå muskelskader. Jo længere tid koen ligger, jo flere muskelskader, des mindre sandsynlighed er der for at hun kommer op igen.
3. Koen løftes *skånsomt* (scan QR-koden her på siden for at se en video) uden at påføre koen flere skader - det er jo trods alt ret mange kilo du

Når koen står i karret, skal hun tildeles vand og foder på lige vilkår med en liggende/stående ko. Under opholdet skal vandtemperaturen vedligeholdes på koens kropstemperatur. Privatfoto.

har med at gøre, når du løfter på 500-900 kg ko. En investering i et badekar til din ko er givet godt ud, da det både giver et skånsomt løft og fjerner koens egen "dødvægt". Dermed øges chancen for at hun kommer på benene.

Sådan gør du

Vurder *altid* koen og konsultér din dyrlæge, hvis du er i tvivl. Dyrlægen kan styrke diagnostikken og supplere med behandlingen. Som vi alle ved så rejser koen sig ikke altid op trods behandling og pleje. Hvis koen stadig æder og drikker og er alment vel, kan badekarret tages i brug. Husk at køer med alvorlige skader - f.eks. brud eller skred i bækken og ryg - *ikke* er egnede kandidater. Her skal alvorligt overvejes nødslagt eller aflivning.

Transport ind i badekarret kan ske på to måder:

1. Koen flyttes på en båre til et tomt kar som fyldes op med vand.
2. Koen løftes ned i badekar som er delvist fyldt med vand på forhånd.

Vælger du den første løsning med et tomt kar, kan du flytte koen på den båre, der medfølger badekarret. Herefter transporteres koen ind i karret. Under fuld overvågning løftes koen gradvist af det lune vand, der pumpes ind. Hovedet sikres over vandet.

Vælger du den anden løsning med et løft til et fyldt kar (lunt vand), kan du bruge metoden med løftestropper beskrevet i Bovi juni 2024, hvorefter du sænker koen forsigtigt ned i karret.

Ved begge metoder tilføjes lunt vand efter behov ved hjælp af palletank/pumpesystem. Gradvist slippes vægten af koen med minilæsseren, i takt med koen mærker og får mod på at støtte lidt selv.

Når koen står i karret, skal hun tildeles vand og foder på lige vilkår med en liggende/stående ko. Under opholdet skal vandtemperaturen vedligeholdes på koens kropstemperatur.

Efter "en tur i rummet", har koen været delvist vægtløs/flydende i otte timer. Det er vigtigt, at kroppen gradvist mærker stabiliteten igen. Derfor skal karrets tappes for vand i et roligt tempo.

Nogle køer bliver efter første behandling stående og kan selv gå ud af badet. Husk at give hende al den tid, hun har brug for til at gå ud, og lad hende gå ud på et skridsikkert underlag.

Andre køer skal i bad en gang mere. Her kan det være en fordel at have beholdt stropperne omkring koen, så hun roligt og skånsomt kan transporteres tilbage til en blød boks, og få et nødvendigt og vigtigt hvil, inden hun dagen efter kan få bad nummer to.

Hvorfor virker det?

Vandet udligner noget af koens vægt og hjælper dermed med at holde hende oppe. Når koen er stående/flydende i karret, forbedres og sikres blodgennemstrømningen til musklerne, hvorved muskelskader lindres og reduceres.

Koen får desuden mere mod og tryghed ved at stå, når hun understøttes af vand. Denne form for fysioterapi giver altså koen skånsom og understøttende behandling. Husk tempereret vand, så koen ikke stresses unødigt ved at skulle bruge unødig energi på at opvarme/nedkøle sin egen krop.

Jo før koen får et bad, des større sandsynlighed er der for en efterfølgende stående ko. Køer der kommer i bad indenfor 24 timer, har større sandsynlighed for at rejse sig efter første bad sammenlignet med køer der kommer i senere.

Kommer koen i sit første bad efter 48 timers lammelse, er sandsynligheden for en efterfølgende stående ko minimal. Er koen ikke stående efter første bad, skal den inden bad nummer to fortsat vendes og have foder og vand tildelt (Stojkov et al. 2016).

Intet quick-fix

Danske landmænd er generelt meget dygtige og klarer mange problemer selv. En erfaren "ko-flytter" har udtalt, at en liggende ko ikke kræver mange kræfter, hvis man har det rigtige udstyr og bruger den rigtige teknik, ligesom arbejdssikkerhed er meget vigtig.

At vende, løfte og passe en liggende ko opleves ofte som bøvlet og tidkrævende. At bade en ko kan også lyde

1. Jo før koen får et bad, des større sandsynlighed er der for en efterfølgende stående ko. Køer der kommer i bad indenfor 24 timer, har større sandsynlighed for at rejse sig efter første bad sammenlignet med køer der kommer i senere. Privatfoto.

2. En investering i et badekar til din ko er givet godt ud, da det både giver et skånsomt løft og fjerner koens egen "dødvægt". Dermed øges chancen for at hun kommer på benene. Privatfoto.

bøvlet. Al begyndelse er svær. Men når du har prøvet det nogle gange kan en tur i badekarret etableres på cirka en halv time.

En af vores kunder anvender badekarret i en større besætning. Han udtaler: "Badekarret har reddet alle langliggende mælkefeberkøer" og "badekarret har også reddet nogle coli- og forgiftningskøer". Han vil hellere sætte en ko i bad en gang for meget end en gang for lidt. Ligeledes har universiteter i USA og Canada grundig dokumentation for den positive gevinst ved at anvende badekarret.

Et badekar koster cirka 57.000 kroner eksklusive moms. Der skal bruges to personer i cirka 30 minutter og cirka 2500 liter vand afhængig af koen størrelse. Allerede ved at redde én ko, er der en god forrentning af badekarret og efter at have reddet fire til seks køer, er badekarret "betalt" ■